

‘ಶಿವಜ್ಞಾನೇ ಜೀವನೇವಾ’

ಸಂಪಾದಕೀಯ

ಎಂಬ ಆಧುನಿಕ ಮಹಾವಾಕ್ಯ

ಸಂದರ್ಭ: ೧೮೮೪ನೇ ಇಸವಿಯ ಒಂದು ದಿನ. ಶ್ರೀರಾಮ ಕೃಷ್ಣರು ವೈಷ್ಣವ ಮತದ ಸಾರಾಂಶವನ್ನು ಭಕ್ತರಿಗೆ ವಿವರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅವರು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದರು: “ಈ ಧರ್ಮವು ತನ್ನ ಅನುಯಾಯಿಗಳಿಗೆ ಮೂರು ಮುಖ್ಯವಾದ ಸಾಧನೆಗಳನ್ನು ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಪಾಲಿಸಬೇಕೆಂದು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಅವೆಂದರೆ, ‘ಭಗವಂತನ ನಾಮದಲ್ಲಿ ಪ್ರೀತಿ’, ‘ಎಲ್ಲ ಜೀವರಾಶಿಗಳ ಮೇಲೆಯೂ ದಯೆ’ ಮತ್ತು ‘ಭಕ್ತರ ಸೇವೆ’... ಇಡೀ ಜಗತ್ತು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ಸೇರಿದ್ದೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು, ಭಕ್ತನು ಎಲ್ಲ ಜೀವಿಗಳ ಮೇಲೆಯೂ ದಯೆಯನ್ನು ತೋರಬೇಕು.” ‘ಎಲ್ಲ ಜೀವಿಗಳ ಮೇಲೆ ದಯೆ’ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ, ಶ್ರೀರಾಮಕೃಷ್ಣರು ಹಠಾತ್ತನೆ ಸಮಾಧಿ ನೆಲೆಗೆ ಏರಿನಂತರು. ಸ್ವಲ್ಪಕಾಲದ ನಂತರ, ಅವರು ಅರ್ಧಭಾವಾವಸ್ಥೆಗೆ ಇಳಿದುಬಂದು ಹೀಗೆ ನುಡಿದರು: “ಎಲ್ಲ ಜೀವಿಗಳ ಮೇಲೆ ದಯೆಯೇ? ದಯೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತನಾಡುವುದು ಎಷ್ಟು ಮೂರ್ಖತನದ್ದು! ಮಾನವ ಜೀವಿಗಳು ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಸರಿದಾಡುವ ಕೀಟಗಳಷ್ಟೇ ಕ್ಷುಲ್ಲಕರಾದವರು. ಹೀಗಿರುವಾಗ ಅವರು, ಇತರರಿಗೆ ದಯೆಯನ್ನು ತೋರುವುದು! ಇದು ಅಬದ್ಧ ವಾದುದು! ಇದು ದಯೆಯಾಗಿರಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ, ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಮಾಡುವ ಸೇವೆಯಾಗಿರಬೇಕು. ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಭಗವಂತನ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗಳೆಂದೇ ಗುರುತಿಸಿ, ಅವರನ್ನು ಆ ಭಾವದಲ್ಲಿಯೇ ಸೇವೆ ಮಾಡಿ.” ಕಡೆಯ ಮಾತಿನ ಭಾವವನ್ನು ಮೂಡಿಸಲು ಶ್ರೀರಾಮ ಕೃಷ್ಣರು ಬಂಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿದ ಮಾತೇ ‘ಶಿವಜ್ಞಾನೇ ಜೀವನೇವಾ’ ಎನ್ನುವ ಆಧುನಿಕ ಮಹಾವಾಕ್ಯ.

ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರ ವಿವರಣೆ : ನೆರೆದಿದ್ದ ಭಕ್ತರ ಮಧ್ಯೆ ನರೇಂದ್ರನೂ ಇದ್ದನು. ಗುರುದೇವರ ದೂರದೃಷ್ಟಿಯುಳ್ಳ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿನ ಗಹನತೆಯನ್ನು ಆ ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ ಅರಿತವನು ಅವನೊಬ್ಬನೇ. ಶ್ರೀರಾಮಕೃಷ್ಣರು ಸಹಜಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಮೇಲೆ ಅವನು ಆ ಕೊಠಡಿಯಿಂದ ಹೊರಬಂದು, ತನ್ನ ಒಬ್ಬ ಸ್ನೇಹಿತನಿಗೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದನು: “ನಾನಿಂದು ಗುರುದೇವರ ಆ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಎಂಥ ಅದ್ಭುತವಾದ ಬೆಳಕನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡೆ, ಗೊತ್ತೇನು! ಸರಳ, ಮಧುರ ಮತ್ತು ಉಲ್ಲಾಸಕರವಾದ ಭಕ್ತಿಯ ಆದರ್ಶವನ್ನು ಎಷ್ಟು ಸುಂದರವಾಗಿ ಅವರು ವೇದಾಂತದ ಜ್ಞಾನದೊಂದಿಗೆ ಸಾಮರಸ್ಯಗೊಳಿಸಿದರು!... ಇಂದು ಗುರುದೇವರು ತಮ್ಮ ಭಾವಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ನುಡಿದದ್ದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿದೆ: ವೇದಾಂತವನ್ನು ಕಾಡಿನಿಂದ ಮನೆಗೆ ತಂದು, ಅದನ್ನು ದಿನನಿತ್ಯದ ಬಾಳಿನಲ್ಲಿ

ಅನುಷ್ಠಾನಗೊಳಿಸಬೇಕು. ಎಲ್ಲ ಜೀವರನ್ನೂ ಭಗವಂತನೆಂದೇ ಸೇವೆಮಾಡಿದಾಗ ಜನರು ಪರಿಶುದ್ಧಗೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಮತ್ತು ಬಹಳ ಬೇಗನೆ, ತಾವು ಆನಂದಮಯ ಪರಮಾತ್ಮನ ಅಂಶಗಳೆಂಬ ಅನುಭವವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.”

ಶ್ರೀರಾಮಕೃಷ್ಣರ ನುಡಿಗಳಿಗೆ ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರು ನೀಡಿದ ವಿವರಣೆಯು ಅತ್ಯಂತ ಮಹತ್ವದ್ದು. ಏಕೆಂದರೆ, ಅವರು ಮುಂದೆ ವೇದಾಂತವನ್ನು ಅನುಷ್ಠಾನ ಧರ್ಮವೆಂದು ಪ್ರಸ್ತುತ ಪಡಿಸಿದ್ದಕ್ಕೆ ಇದೇ ಆಧಾರವಾಗಿದೆ. ಸ್ವಾಮೀಜಿಯ ಪ್ರಕಾರ, ಇದುವರೆಗೂ ಲೌಕಿಕ ಜಗತ್ತಿಗೆ ವಿಮುಖವಾಗಿರುವುದೂ ಹಾಗೂ ಮಾನವೀಯ ಸಂವೇದನೆಗಳಿಗೆ ಅವಕಾಶವೇ ಇಲ್ಲದ್ದೂ ಎಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ವೇದಾಂತ ಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ, ಶ್ರೀರಾಮಕೃಷ್ಣರು ಹೊಸದೊಂದು ದೃಷ್ಟಿಕೋನವನ್ನೇ ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. ಇತರರ ಸೇವೆ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಇಚ್ಛೆಪಡುವ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ತಾನು ಇತರರಿಗಿಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಎಂಬ ಭಾವನೆಯನ್ನು ತೃಪ್ತಿಸಬೇಕು; ಕೋಪ, ದ್ವೇಷ ಮತ್ತು ಅಹಂಕಾರಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಬಿಡಬೇಕು. ಅದಲ್ಲದೇ ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಬರಬಹುದಾದ ‘ದಯೆಯ ಭಾವನೆ’ಯಿಂದ ಕೂಡ ಮುಕ್ತ ನಾಗಬೇಕು. ಕಳಂಕಿತ ಮನಸ್ಸೇ ಮೇಲಿನ ಎಲ್ಲ ಕ್ಷುಲ್ಲಕ ಭಾವನೆಗಳ ಆಕರವಾಗಿದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಎಲ್ಲ ಜೀವಿಗಳ ಸೇವೆ ಮಾಡುವುದರ ಮೂಲಕ ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಬ್ಬನು ತನ್ನ ಚಿತ್ತಶುದ್ಧಿಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಬೇಕು.

ಇದಲ್ಲದೆ, ಶ್ರೀರಾಮಕೃಷ್ಣರು ಭಕ್ತಿಮಾರ್ಗದ ಮೇಲೆ ವಿಶೇಷ ಬೆಳಕನ್ನು ಬೀರಿದರು ಎಂದೂ ಸ್ವಾಮೀಜಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಜೀವಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಭಗವಂತನನ್ನು ಕಾಣಲು ಸಾಧ್ಯವಾದಾಗ ಮಾತ್ರವೇ ಪರಾಭಕ್ತಿ ಸಿದ್ಧಿಸುವುದು. ಮುಂದೊಮ್ಮೆ ತಾವು ಕೊಲೊಂಬೋದಲ್ಲಿ ನೀಡಿದ ಭಾಷಣದಲ್ಲಿ ಅವರು ಹೀಗೆ ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಡುತ್ತಾರೆ: “ಶಿವನನ್ನು ಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ನೋಡದೆ, ಎಲ್ಲೆಡೆಯಲ್ಲಿಯೂ, ಎಲ್ಲರಲ್ಲಿಯೂ ಅವನನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ ಮಾತ್ರವೇ ನಿಮ್ಮ ಶಿವಭಕ್ತಿ ಪರಿಪೂರ್ಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ಯಾರು ಹರಿಯನ್ನು ನೋಡಬಲ್ಲನೋ, ಆತನೇ ನಿಜವಾದ ಹರಿಭಕ್ತ. ನೀವು ನಿಜವಾದ ಶಿವಭಕ್ತರಾದರೆ ಎಲ್ಲರಲ್ಲಿಯೂ ಎಲ್ಲದರಲ್ಲಿಯೂ ಅವನನ್ನೇ ನೋಡಬೇಕು” (ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರ ಕೃತಿಶೇಖರ, ಸಂಪುಟ ೩, ಪುಟ ೧೧).

ಗುರುದೇವರ ವಾಣಿಗಳು ಕರ್ಮಯೋಗ ಮತ್ತು ರಾಜಯೋಗಗಳ ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ಹೊಸ ಅರ್ಥವನ್ನು ನೀಡಿರುವ ಎಂದು ಸ್ವಾಮೀಜಿ ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಡುತ್ತಾರೆ. ಭಗವದ್ಗೀತೆಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಹೇಳುವಂತೆ (೩:೫), ಯಾರೊಬ್ಬನೂ ಒಂದು ಕ್ಷಣವೂ ಕರ್ಮವಿಲ್ಲದೆ ಇರಲಾರನು. ಆದ್ದರಿಂದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕಾರ್ಯವನ್ನೂ ಭಗವಂತನ ಆರಾಧನೆಯೆಂಬಂತೆ ಮಾಡಬೇಕಾದ್ದು ಎಲ್ಲರ ಕರ್ತವ್ಯವಾಗಿದೆ. ಹೀಗೆ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಮಾತ್ರವೇ ಅವರು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಗುರಿಯನ್ನು ತಲುಪಬಲ್ಲರು.

ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಘಟನೆಯನ್ನು ಶ್ರೀರಾಮಕೃಷ್ಣರ ಬಗೆಗಿನ ಅಧಿಕೃತ ಜೀವನಚರಿತ್ರೆಯಾದ 'ಶ್ರೀರಾಮಕೃಷ್ಣ ಲೀಲಾಪ್ರಸಂಗ'ದಿಂದ ಉದ್ಧರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇದನ್ನು ಬರೆದವರು ಸ್ವತಃ ಶ್ರೀರಾಮಕೃಷ್ಣರ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಶಿಷ್ಯರಾದ ಸ್ವಾಮಿ ಶಾರದಾನಂದಜಿ ಅವರು. ಈ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ, ರಾಜಯೋಗವನ್ನು ಕುರಿತಾದ ಶ್ರೀರಾಮಕೃಷ್ಣರ ಉಕ್ತಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಸ್ವಾಮೀಜಿಯವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನೇನೂ ದಾಖಲಿಸಿಲ್ಲ. ಆದರೆ, ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ ನಾವು ಅವರ ಉದ್ದೇಶವೆನೆಂದು ಅರಿತುಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಧ್ಯಾನಾಭ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಅತ್ಯವಶ್ಯಕವಾದ ಏಕಾಗ್ರತಾ ಶಕ್ತಿಯು ಚಿತ್ತಶುದ್ಧಿಯಿಂದ ಮಾತ್ರವೇ ಸಿದ್ಧಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಚಿತ್ತಶುದ್ಧಿಯಾದರೋ, ಸುದೀರ್ಘವಾದ ಮತ್ತು ನಿರಂತರವಾದ ಸೇವೆಯ ಅಭ್ಯಾಸದಿಂದ ಮಾತ್ರ ಲಭಿಸುತ್ತದೆ. ಸೇವೆಯನ್ನು ನಾವು ನಮ್ಮ ಬಾಳಿನ ಅವಿಭಾಜ್ಯ ಅಂಗವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡಾಗ ಮಾತ್ರ ಇದು ಸಾಧ್ಯ. ಇದು ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ವೇದಾಂತದ ಅಭಿಪ್ರಾಯಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾಗಿಯೇ ಇದೆ. ಏಕೆಂದರೆ, ಕರ್ಮಯೋಗವು ಚಿತ್ತಶುದ್ಧಿಗೆ ಏಕಮಾತ್ರ ಸಾಧನವೆಂದು ಅದು ಕೂಡ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತದೆ.

ಮಾನವನಲ್ಲದವ ಭಗವಂತನ ಸೇವೆ : ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರು ತಮ್ಮ ಯೌವನದ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ ಮೇಲಿನ ಚಿಂತನೆಗಳು ಮುಂದೆ ಅವರು ನೀಡಿದ ಉಪನ್ಯಾಸಗಳು, ಪತ್ರಗಳು ಮತ್ತು ಸಂಭಾಷಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಯುಗಪ್ರವರ್ತಕ ಭಾವನೆಗಳಾಗಿ ವಿಕಾಸಗೊಂಡಿದ್ದನ್ನು ನಾವು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಸ್ವಾಮೀಜಿ ಇಡೀ ಭಾರತ ದೇಶದ ಮುಂದೆ, ಅದರಲ್ಲೂ ತಮ್ಮ ಸಹೋದರ ಸಂನ್ಯಾಸಿಗಳ ಮುಂದೆ ಇರಿಸಿದ ಈ ಆದರ್ಶವು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಕವಾದುದು. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಶ್ರೀರಾಮಕೃಷ್ಣರ ಅತಿ ನಿಟ್ಟು ಅನುಯಾಯಿಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವರಿಗೆ, ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಈ ಧೈಯದ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಮತ್ತು ಪ್ರಸ್ತುತತೆಯನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಂಡು ಪ್ರಶಂಸಿಸಲು ಕಷ್ಟವೆನಿಸಿತು. ಅಂಥ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯೆಂದರೆ, ಶ್ರೀರಾಮಕೃಷ್ಣ ವಚನವೇದದ ಕರ್ತೃವಾದ ಮಹೇಂದ್ರನಾಥ ಗುಪ್ತ.

ಒಮ್ಮೆ ಮಾತುಕತೆಯ ಮಧ್ಯೆ ಮಹೇಂದ್ರನಾಥ ಗುಪ್ತರು ಸ್ವಾಮೀಜಿಯನ್ನು ಕೇಳಿದರು: "ನೀವು ಸೇವೆ, ದಾನ ಮತ್ತು ಲೋಕಹಿತಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತೀರಿ. ಇವೆಲ್ಲವೂ ಇರುವುದು, ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಗೊತ್ತಿರುವಂತೆ, ಮಾಯೆಯ ಹಂದರದೊಳಗೆಯೇ. ವೇದಾಂತದ ಪ್ರಕಾರ ಮಾನವನ ಗುರಿ ಮಾಯೆಯ ಬಂಧನವನ್ನು ಕಡಿದುಹಾಕಿ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುವುದಷ್ಟೇ. ಅದನ್ನು ಮಾಡದೆ, ಮನಸ್ಸನ್ನು ಲೌಕಿಕ ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ಸಿಲುಕಿಸುವ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನೇಕೆ ತಾನೇ ಬೋಧಿಸಬೇಕು?" ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಒಂದು ನಿಮಿಷ ಕೂಡ ಕಸಿವಿಸಿ ಹೊಂದದೆ ಸ್ವಾಮೀಜಿ ಹೀಗೆ ಉತ್ತರಿಸಿದರು: "ಹಾಗಾದರೆ ಮುಕ್ತಿಯ ಭಾವನೆ ಕೂಡ ಮಾಯೆಯ ಹಂದರದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲವೇನು? ಆತ್ಮವು ಯಾವತ್ತೂ ಸ್ವತಂತ್ರವೇ ಎಂದು ವೇದಾಂತ

ಬೋಧಿಸುವುದಿಲ್ಲವೇನು? ಹಾಗಾದರೆ, ಮುಕ್ತಿಗಾಗಿ ಏಕೆ ತಾನೇ ಪ್ರಯತ್ನಪಡಬೇಕು. ಹೇಳಿ?"

ಸ್ವಾಮೀಜಿಯ ಈ ಗಮನಾರ್ಹವಾದ ಉತ್ತರವು, ಸೇವೆಯು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಸಾಧನೆಯ ಪರಿಧಿಯ ಹೊರಗಿದೆ ಎಂದು ಭಾವಿಸುವವರಿಗೆಲ್ಲರಿಗೂ ಕಣ್ಣು ತೆರೆಸುವಂಥದ್ದು. ಹಾಗೆಯೇ ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರ ಸೇವಾರ್ಥವು ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳು ಮತ್ತು ಭಗವದ್ಗೀತೆಯ ಆಶಯಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾಗಿರುವುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿಯೇ ಇದೆ. "ಸೂಕ್ತವಾದ ಕರ್ಮವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಲೇ ಒಬ್ಬನು ನೂರು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಬಾಳಲು ಇಚ್ಛಿಸಬೇಕು" ಎಂದು ಈಶಾವಾಸ್ಯ ಉಪನಿಷತ್ತು ಘೋಷಿಸುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಭಗವದ್ಗೀತೆ ಕೂಡ, ಜ್ಞಾನಿಯೂ ಸಹ 'ಲೋಕಸಂಗ್ರಹ' ಅಂದರೆ, ಲೋಕದ ಹಿತಕ್ಕಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ನಿಸ್ಸಂದೇಹವಾಗಿ ಆದೇಶವಿತ್ತಿದೆ. ಸಾಮಾನ್ಯ ಮುಮ್ಮುಕ್ಷುಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಭಗವದ್ಗೀತೆಯು ಕರ್ಮರಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಸರ್ವಥಾ ನಿಷೇಧಿಸುತ್ತದೆ. ಎಲ್ಲ ಕರ್ತವ್ಯಗಳನ್ನೂ ಭಗವಂತನ ಕಾರ್ಯದಂತೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು (ಮತ್ತಮ್) ಅದು ಬೋಧಿಸುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಭಗವಂತನ ಪಾದ ಪದಗಳಲ್ಲಿ ಕರ್ಮಗಳನ್ನೂ ಅದರ ಫಲಗಳನ್ನೂ ಸಮರ್ಪಣೆ ಮಾಡಿಬಿಡಲು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಭಗವದ್ಗೀತೆಯು ಅಂಥ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು, ಭಗವಂತನೊಬ್ಬನೇ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಆರಾಧ್ಯದೈವನೆಂದು ಬಗೆದು (ಮತ್ತರಮ್), ಆತನನ್ನು ತುಷ್ಟಗೊಳಿಸುವ ಏಕಮಾತ್ರ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ವಿಧಿಸುತ್ತದೆ.

ಮಹಾವಾಕ್ಯದ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ವಿವರಣೆ : ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ವೇದಾಂತದಲ್ಲಿ ಉಪನಿಷತ್ತಿನ ಬೋಧನೆಗಳ ಸಾರಸರ್ವಸ್ವವೆಂದು ಹೇಳಲಾಗುವ ನಾಲ್ಕು ಮಹಾವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಅವೆಂದರೆ, 'ಅಯಮಾತ್ಮಾ ಬ್ರಹ್ಮ', 'ಅಹಂ ಬ್ರಹ್ಮಾಸ್ಮಿ', 'ತತ್ತ್ವಮಸಿ' ಮತ್ತು 'ಪ್ರಜ್ಞಾನಂ ಬ್ರಹ್ಮ'. ಅವನ್ನು ಅಖಂಡಾರ್ಥಕ ಬೋಧಕ ವಾಕ್ಯಗಳೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಅಂದರೆ ಈ ವಾಕ್ಯಗಳು ಜೀವಾತ್ಮ ಮತ್ತು ಪರಮಾತ್ಮರ ಐಕ್ಯತೆಯನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಬೋಧಿಸುತ್ತವೆ. ಇದೇ ವಿಧಾನವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ, ಶ್ರೀರಾಮಕೃಷ್ಣರ ಹೇಳಿಕೆಯಾದ 'ಶಿವಜ್ಞಾನೇ ಜೀವಸೇವಾ' ವಾಕ್ಯವೂ ಕೂಡ ಅಖಂಡಾರ್ಥಕ ಬೋಧಕ ವಾಕ್ಯವೆಂದೇ ನಾವು ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಬಹುದು. ಹಾಗೆಂದೇ, ಮಹಾವಾಕ್ಯವನ್ನು ವಿವರಿಸುವ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ವಿಧಾನವನ್ನು ಈ ವಾಕ್ಯಕ್ಕೂ ನಾವು ಧಾರಾಳವಾಗಿ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

'ತತ್ ತ್ವಮ್ ಅಸಿ' ಎಂಬ ಮಹಾವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ಹಂತವೆಂದರೆ, 'ತತ್' ಮತ್ತು 'ತ್ವಂ' ಪದಗಳ ವಾಚ್ಯಾರ್ಥ ಮತ್ತು ಲಕ್ಷ್ಯಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯುವುದು. ವಾಚ್ಯಾರ್ಥವೆಂದರೆ ಮೇಲುನೋಟಕ್ಕೆ ಕಾಣಬರುವ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಅರ್ಥ. ಲಕ್ಷ್ಯಾರ್ಥವೆಂದರೆ, ಅದರ ಮೂಲಕ ಸೂಚಿತವಾದ ಅಥವಾ ಸಂಕೇತಿ ಸಲ್ಲಟ್ಟಿರುವ ಅಂತರಾರ್ಥ. 'ತತ್' ಪದದ ವಾಚ್ಯಾರ್ಥ ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತನಾದ ಭಗವಂತ ಅಥವಾ ಈಶ್ವರ. 'ತ್ವಂ' ಪದದ ವಾಚ್ಯಾರ್ಥವೆಂದರೆ ವ್ಯಕ್ತಿಗತವಾದ ಆತ್ಮ ಅಥವಾ ಜೀವಿ. ಕೇವಲ ವಾಚ್ಯಾರ್ಥದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನಾವು ಈಶ್ವರ ಮತ್ತು ಜೀವಿಯ ಐಕ್ಯತೆಯನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾರೆವು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ನಾವು ಇವೆರಡು ಪದಗಳ ('ತತ್' ಮತ್ತು 'ತ್ವಂ') ಲಕ್ಷ್ಯಾರ್ಥಕ್ಕೆ ಮೊರೆಹೋಗಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

‘ತತ್’ ಮತ್ತು ‘ತ್ವಂ’ - ಎರಡೂ ಪದಗಳ ಲಕ್ಷಾರ್ಥವು, ಈಶ್ವರ ಮತ್ತು ಜೀವಿ - ಎರಡಕ್ಕೂ ಆಧಾರಭೂತವಾದ ಪರಿಶುದ್ಧ ಚೈತನ್ಯವೆಂದು ವೇದಾಂತ ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಈ ಲಕ್ಷಾರ್ಥವನ್ನು ಪಡೆಯಲು ‘ಭಾಗ-ತ್ಯಾಗ-ಲಕ್ಷಣ ವಿಧಾನ’ ವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಬೇಕು. ಅಂದರೆ, ವಾಚ್ಯಾರ್ಥದ ಒಂದು ಭಾಗವನ್ನು ಮಾತ್ರ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು, ಇನ್ನೊಂದು ಭಾಗವನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಬಿಡುವುದು. ವೇದಾಂತದ ಪ್ರಕಾರ ‘ಈಶ್ವರ’ನೆಂದರೆ ಸಮಷ್ಟಿ ಅಜ್ಞಾನ ಅಥವಾ ಮಾಯೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ಚೈತನ್ಯ. ‘ಜೀವಿ’ಯೆಂದರೆ ವ್ಯಕ್ತಿ ಅಜ್ಞಾನ ಅಥವಾ ಅವಿದ್ಯೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ಚೈತನ್ಯ. ಇದರಲ್ಲಿ ‘ಮಾಯೆ’ ಮತ್ತು ‘ಅವಿದ್ಯೆ’ - ಇವೆರಡೂ ಪಾರಮಾರ್ಥಿಕ ಸತ್ಯಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿವೆ. ಹೀಗಾಗಿ ‘ತತ್’ ಮತ್ತು ‘ತ್ವಂ’ - ಎರಡೂ ಪದಗಳ ಲಕ್ಷಾರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಅವುಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಬೇಕು. ಆಗ ಉಳಿಯುವುದು ಏನು? ಪರಿಶುದ್ಧ ಚೈತನ್ಯ ಮಾತ್ರ. ಇದೇ ‘ತತ್’ ಮತ್ತು ‘ತ್ವಂ’ ಪದಗಳ ಲಕ್ಷಾರ್ಥ. ಹೀಗೆ ಚೈತನ್ಯಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಮಾತ್ರವೇ ಈಶ್ವರ ಮತ್ತು ಜೀವಿಗಳ ಅಖಂಡತೆಯನ್ನು ತೋರಿಸಬಹುದು ಎಂದು ವೇದಾಂತವು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತದೆ.

ಶಿವಜ್ಞಾನೇ ಜೀವಸೇವಾ - ಇದರ ವಿವರಣೆ : ಈಗ ನಾವು ‘ಶಿವಜ್ಞಾನೇ ಜೀವಸೇವಾ’ ವಾಕ್ಯವನ್ನು ಮೇಲಿನ ವಿಧಾನಕ್ಕೆ ಅನುಸಾರವಾಗಿ ವಿವರಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸೋಣ. ಆ ಮೂಲಕ ಈ ವಾಕ್ಯದ ಸರಿಯಾದ ಮತ್ತು ಕರಾರುವಾಕಾದ ಅರ್ಥವನ್ನು ಕಂಡು ಹಿಡಿಯಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸೋಣ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ನಾವು ಈ ವಾಕ್ಯದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪದವನ್ನೂ ಪರಿಶೀಲಿಸಿ ನೋಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

‘ಶಿವ’ ಎನ್ನುವುದು ಸಾಪೇಕ್ಷದ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಪರಮಸತ್ಯದ ಆವಿರ್ಭಾವ. ಆದ್ದರಿಂದ ‘ಶಿವ’ ಪದದ ವಾಚ್ಯಾರ್ಥ ‘ಈಶ್ವರ’ ಅಥವಾ ಸಗುಣದೇವರು. ಇದರ ಲಕ್ಷಾರ್ಥ, ನಾವು ಹಿಂದೆಯೇ ನೋಡಿದಂತೆ, ಪರಿಶುದ್ಧ ಚೈತನ್ಯ. ಇದೇ ರೀತಿ, ‘ಜೀವಿ’ ಎನ್ನುವ ಪದದ ವಾಚ್ಯಾರ್ಥ ವ್ಯಕ್ತಿಗತವಾದ ಆತ್ಮ ಅಥವಾ ಜೀವಾತ್ಮ; ಪರಿಶುದ್ಧ ಚೈತನ್ಯವೇ ಲಕ್ಷಾರ್ಥ. ನಾವು ‘ಶಿವ’ ಮತ್ತು ‘ಜೀವಿ’ - ಈ ಎರಡರ ಐಕ್ಯವನ್ನು ಕೇವಲ ವಾಚ್ಯಾರ್ಥದ ಮೇಲೆ ನಿರ್ಧರಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ನಾವು ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದ ವಿಧಾನವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಬೇಕು; ಆ ಮೂಲಕ ಈ ಎರಡೂ ಪದಗಳ ಲಕ್ಷಾರ್ಥವು ‘ಪರಿಶುದ್ಧ ಚೈತನ್ಯ’ವೇ ಎಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಬೇಕು.

ಇದರಿಂದ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುವುದು ಇಷ್ಟು: ‘ಶಿವ’ ಮತ್ತು ‘ಜೀವಿ’ ಶಬ್ದಗಳಿಂದ ಶ್ರೀರಾಮಕೃಷ್ಣರು ಸಂಕೇತಿಸುತ್ತಿರುವುದು ಪರಿಶುದ್ಧ ಚೈತನ್ಯವನ್ನೇ. ಈ ನಿರಪೇಕ್ಷ ಸತ್ಯವನ್ನು ವೇದಾಂತದ ಪರಿಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ‘ಬ್ರಹ್ಮ’ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಇದೇ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಶ್ರೀರಾಮ ಕೃಷ್ಣರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೇ? ಇದನ್ನು ಶ್ರೀರಾಮಕೃಷ್ಣರ ಸ್ವಂತ ಮಾತುಗಳ ಮೂಲಕವೇ ಸಮರ್ಥಿಸಬಹುದು. ಒಂದು ಕಡೆ ಶ್ರೀರಾಮಕೃಷ್ಣರೇ ಈ ಬಗ್ಗೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ: “ಇರುವುದು ‘ಏಕಮೇವಾದ್ವಿತೀಯಂ’ ಎಂದರೆ ಕೇವಲ ಒಂದೇ ಒಂದು. ಅದೇ ಪರಬ್ರಹ್ಮ. ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಭಗವಂತ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ‘ಅಹಂ’ ಎಂಬುದನ್ನು ಇಟ್ಟಿರುತ್ತಾನೋ, ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಆತ ನಮಗೆ ತೋರಿಸಿಕೊಡುತ್ತಾನೆ, ತಾನು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ರೂಪದಿಂದ ಸೃಷ್ಟಿ-ಸ್ಥಿತಿ-ಪ್ರಳಯ ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದಾಗಿ... ಮೊದಮೊದಲು ಬ್ರಹ್ಮ ಮತ್ತು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ - ಇವೆರಡೂ ಎರಡು ವಸ್ತುಗಳು ಎಂಬ

ಬೋಧೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನ ದೊರೆತನಂತರ ಅವು ಎರಡು ಎಂಬ ಬೋಧೆಯಾಗದು. ಆಗ ಅಭೇದ ಎಂಬ ಬೋಧೆ - ಒಂದೇ ಎಂಬ ಬೋಧೆ; ಏಕಮೇವಾದ್ವಿತೀಯಂ - ಅದ್ವೈತ ಎಂಬ ಬೋಧೆ” (ಶ್ರೀರಾಮಕೃಷ್ಣ ವಚನವೇದ, ಪೂರ್ವಾರ್ಧ, ಪುಟ ೨೧೭, ಐದನೆಯ ಮುದ್ರಣ, ೧೯೮೭).

ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಸೇವೆ : ಶ್ರೀರಾಮಕೃಷ್ಣರ ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ‘ಶಿವ’ ಮತ್ತು ‘ಜೀವಿ’ ಪದಗಳ ಮಹತ್ವವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡವು. ಈಗ ಇನ್ನುಳಿದ ಶಬ್ದಗಳಾದ ‘ಜ್ಞಾನ’ ಮತ್ತು ‘ಸೇವಾ’ - ಈ ಪದಗಳ ಮಹತ್ವವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳೋಣ. ಶ್ರೀರಾಮಕೃಷ್ಣರು ಈ ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ‘ಶಿವ’ ಮತ್ತು ‘ಜೀವಿ’ಗಳ ಅಖಂಡತ್ವವನ್ನು ಮಾತ್ರವೇ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವುದಿಲ್ಲ, ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಸೇವೆಗಳೂ ಕೂಡ ಒಂದೇ ಎನ್ನುವುದನ್ನೂ ಒತ್ತಿಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

‘ಜ್ಞಾನ’ ಪದದ ವಾಚ್ಯಾರ್ಥ ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನ ಅಥವಾ ಪರಮಸತ್ಯದ ಜ್ಞಾನ ಎಂದು. ಹಾಗೆಯೇ, ‘ಸೇವಾ’ ಎಂಬ ಪದದ ವಾಚ್ಯಾರ್ಥ ‘ಭೇದಭಾವನೆ’ಯಿಂದ ಇತರರಿಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡುವುದು. ಆದರೆ ವೇದಾಂತವು ಬ್ರಹ್ಮವು ಜ್ಞಾನರೂಪವಾದದ್ದೇ ಎಂದು ಸುಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳುವುದು. ಹೀಗಾಗಿ ‘ಜ್ಞಾನ’ ಪದದ ಲಕ್ಷಾರ್ಥ ಪರಿಶುದ್ಧ ಚೈತನ್ಯವೇ ಆಗಿದೆ.

ಇನ್ನು ‘ಸೇವಾ’ ಪದದ ಲಕ್ಷಾರ್ಥವನ್ನು ಕುರಿತು ಆಲೋಚಿಸೋಣ. ಯಾವುದೇ ಭೇದಭಾವನೆ ಇಲ್ಲದೆ ಅಥವಾ ತಾನು ಬೇರೆ - ಸಹಾಯ ಪಡೆಯುತ್ತಿರುವವನು ಬೇರೆ ಎಂಬ ಪ್ರತ್ಯೇಕತೆಯ ಭಾವನೆ ಇಲ್ಲದೆ, ಇತರರಿಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡುವುದೇ ಸೇವೆಯ ಲಕ್ಷಾರ್ಥ. ಇದು ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯ? ಸೇವೆ ಮಾಡುವನು ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ಚೈತನ್ಯವನ್ನೇ ಪರಿಭಾವಿಸಿದಾಗ ಮಾತ್ರ ಇದು ಸಾಧ್ಯ. ಹೀಗಾಗಿ ಪರಿಶುದ್ಧ ಚೈತನ್ಯವೇ ಸೇವೆಯ ಲಕ್ಷಾರ್ಥವೂ ಕೂಡ ಎಂದು ನಾವು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

ಇಲ್ಲಿ ಶ್ರೀರಾಮಕೃಷ್ಣರು ಸೂಚಿಸುತ್ತಿರುವುದೇನು? ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಪರಿಪೂರ್ಣ ರೂಪದ ಸೇವೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಅಲ್ಲ. ಅವೆರಡೂ ಒಂದೇ ಎಂದು. ಇವೆರಡೂ ಕೂಡ ಪರಮ ತತ್ತ್ವ ಅಥವಾ ಪರಿಶುದ್ಧ ಚೈತನ್ಯದ ಅನುಭವವನ್ನೇ ತಂದುಕೊಡುವುದು. ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ವೇದಾಂತವು ಸಮಾಧಿ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ, ‘ಜ್ಞಾನ’, ಜ್ಞೇಯ’ (ಜ್ಞಾನದ ವಸ್ತು) ಮತ್ತು ‘ಜ್ಞಾತೃ’ (ಜ್ಞಾನವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವವನು) - ಇವುಗಳ ಭೇದವು ನಶಿಸಿಹೋಗುವುದು ಮತ್ತು ಅಖಂಡ ಚೈತನ್ಯದ ಅನುಭವ ಮಾತ್ರವೇ ಆಗುವುದು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಇದೇ ರೀತಿ, ಪರಿಪೂರ್ಣ ಸೇವೆಯೂ ಕೂಡ ಅದೇ ರೀತಿಯ ನಿರಪೇಕ್ಷ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ನಮ್ಮನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಆ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ‘ಸೇವೆ ಮಾಡುವವನು’, ‘ಸೇವೆ ಮಾಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವವನು’ ಮತ್ತು ‘ಸೇವೆ’ - ಈ ಮೂರರ ನಡುವಣ ಭೇದಗಳು ನಶಿಸಿ, ಎಲ್ಲವೂ ಅಖಂಡ ಚೈತನ್ಯವೇ ಎಂಬ ಅನುಭವವಾಗುತ್ತದೆ.

‘ಜ್ಞಾನೇ ಸೇವಾ’ : ಶ್ರೀರಾಮಕೃಷ್ಣರ ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಪದಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿದ ಮೇಲೆ ನಾವೀಗ ಅವುಗಳ ಒಟ್ಟಾರೆ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಸುಲಭವಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಅದನ್ನು ಸರಳ ಶಬ್ದಗಳಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಬಹುದು: “ಸೇವೆಯು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಪರಿಪೂರ್ಣ ವಾಗುವುದು, ಅದನ್ನು ಜೀವನೇ ಶಿವ ಎಂಬ ಜ್ಞಾನದಿಂದ ಕೈಗೊಂಡಾಗ ಮಾತ್ರ” ಈ ಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ, ಸೇವೆಗೆ ಯಾವ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಮೌಲ್ಯವೂ ಇಲ್ಲದಾಗುತ್ತದೆ; ಇತರರಿಗೆ ಸಹಾಯ

ಮಾಡುವ ಬರಡು ಲೌಕಿಕ ಕ್ರಿಯೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ 'ಶಿವಜ್ಞಾನೇ ಜೀವಸೇವಾ' ವಾಕ್ಯದ ಮೂಲಕ ಶ್ರೀರಾಮಕೃಷ್ಣರು ಎಲ್ಲಬಗೆಯ ಸೇವಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಗೆ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಆಯಾಮವನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾರೆ. ಶ್ರೀರಾಮಕೃಷ್ಣ ವಚನವೇದದಲ್ಲಿ ಕಾಣಬರುವ ಅವರ ಹಲವಾರು ಉಕ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಭಾವನೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೊರಹೊಮ್ಮಿರುವುದನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಹೀಗಿದೆ:

“ಸಂಸಾರಿ ನಿಜವಾದ ಭಕ್ತನಾದರೆ, ಆತ ಅನಾಸಕ್ತನಾಗಿ ತನ್ನ ಕೆಲಸಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ತನ್ನ ಕರ್ಮದ ಫಲ ಲಾಭದಾಯಕವಾಗಿದ್ದರೂ ಸರಿಯೇ, ನಷ್ಟದಾಯಕವಾಗಿದ್ದರೂ ಸರಿಯೇ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಭಗವಂತನಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸಿಬಿಡುತ್ತಾನೆ. ಹಗಲಿರುಳೂ ಭಕ್ತಿಗಾಗಿ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಮತ್ತೆ ಬೇರಾವುದಕ್ಕೂ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೆ ನಿಷ್ಕಾಮಕರ್ಮ ಎಂದು ಹೆಸರು. ಅಂದರೆ ಅನಾಸಕ್ತಿಯಿಂದ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವುದು. ಸಂನ್ಯಾಸಿಯೂ ಎಲ್ಲಾ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ನಿಷ್ಕಾಮಭಾವನೆಯಿಂದ ಮಾಡಬೇಕು. ಆದರೆ ಆತ ಸಂಸಾರಿಗಳ ಹಾಗೆ ಪ್ರಾಪಂಚಿಕ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ.

“ಸಂಸಾರಿ ನಿಷ್ಕಾಮಭಾವನೆಯಿಂದ ಯಾರಿಗಾದರೂ ದಾನ ಮಾಡಿದರೆ, ಅದು ತನ್ನ ಉಪಕಾರಕ್ಕಾಗಿಯೇ ವಿನಾ ಪರರ ಉಪಕಾರಕ್ಕಲ್ಲ. ಸರ್ವಭೂತಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಭಗವಂತನಿರುವುದರಿಂದ ಆತನ ಸೇವೆ ಮಾಡಿದಂತೆಯೇ ಆಗುತ್ತದೆ. ಹರಿಯ ಸೇವೆ ಮಾಡಿದರೆ ಅದು ತನಗೇ ಉಪಕಾರ ಮಾಡಿಕೊಂಡಂತಾಗುವುದೇ ಹೊರತು ಬೇರೆಯವರಿಗಲ್ಲ. ಸರ್ವಭೂತಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಹರಿಯ ಸೇವೆ - ಬರೀ ಮನುಷ್ಯನಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವೇ ಅಲ್ಲ, ಎಲ್ಲಾ ಜೀವ ಜಂತುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಹರಿಯ ಸೇವೆ ಯಾರೇ ಆಗಲಿ ಮಾಡಿದರೆ, ಮತ್ತು ಆತನಿಗೆ ಹೆಸರು ಬೇಕಾಗದೆ, ಕೀರ್ತಿ ಬೇಕಾಗದೆ, ಸತ್ತ ಬಳಿಕ ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಕು ಎಂಬ ಇಚ್ಛೆ ಇಲ್ಲದೆ ಇದ್ದರೆ, ಯಾರಿಗೆ ಸೇವೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆಯೋ ಅವರಿಂದ ಯಾವ ಪ್ರತಿಫಲವನ್ನೂ ಆಪೇಕ್ಷಿಸದೇ ಇದ್ದರೆ, ಮತ್ತು ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ರೀತಿಯಾಗಿ ಸೇವೆ ಮಾಡಿದರೆ, ಆತ ನಿಷ್ಕಾಮಕರ್ಮವನ್ನು, ಅನಾಸಕ್ತಕರ್ಮವನ್ನು ಮಾಡಿದಂತೆ ಆಗುತ್ತದೆ. ಕರ್ಮಯೋಗ ಎನ್ನುವುದು ಇದೇ.

“ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ನಾನು ಹೇಳುವುದು. ಯಾರು ಅನಾಸಕ್ತಿಯಿಂದ ಈ ವಿಧವಾಗಿ ಕರ್ಮ ಮಾಡುತ್ತಾನೋ, ಯಾರು ದಯಾಪರನೋ ಮತ್ತು ದಾನಿಯೋ - ಆತ ತನಗೆ ಶ್ರೇಯಸ್ಸನ್ನು ತಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಯಾರು ಜೀವರಿಗಾಗಿ ಚಂದ್ರ, ಸೂರ್ಯ, ತಂದೆತಾಯಿ, ಹೂವು ಹಣ್ಣು ಧಾನ್ಯ ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ್ದಾನೆಯೋ, ಆ ಭಗವಂತನೇ ಪರರಿಗೆ ಉಪಕಾರ ಮಾಡಲು, ಪರರಿಗೆ ಶ್ರೇಯಸ್ಸನ್ನು ತರಲು ಹಕ್ಕುದಾರ ನಾಗುತ್ತಾನೆ. ತಂದೆತಾಯಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಬರುವ ಒಲುಮೆ ಮೊದಲು ಅವರಿಗೆ ಸೇರಿದುದೇ ಆಗಿದೆ; ಜೀವಿಗಳ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿಯೇ ಆತ ಅವರಿಗೆ ಅದನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ದಯಾಳುವಿನಲ್ಲಿ ಕಾಣಬರುವ ದಯೆ ಕೂಡ ಆತನದೇ; ನಿಸ್ಸಹಾಯಕ ಜೀವಿಗಳ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಅವರಿಗೆ ಆತ ಅದನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ನೀನು ದಯೆತೋರು, ಬಿಡು; ಆತ ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ವಿಧವಾಗಿ ತನ್ನ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ ಕೊಂಡುಬಿಡುತ್ತಾನೆ. ಆತನ ಕಾರ್ಯ ಮಾತ್ರ ಎಂದಿಗೂ ನಿಲ್ಲದು” (ಶ್ರೀರಾಮಕೃಷ್ಣ ವಚನವೇದ, ಉತ್ತರಾರ್ಧ, ಪುಟ ೧೬೮-೧೬೯, ಐದನೆಯ ಮುದ್ರಣ, ೧೯೮೭).

ಈ ಆಧುನಿಕ ಯುಗಕ್ಕೆ ಅದೆಂಥ ಅದ್ಭುತವಾದ ಆದರ್ಶ! ಶ್ರೀರಾಮಕೃಷ್ಣರ ಪ್ರತಿಭೆ, ಪಾಚೀನ ವೇದಾಂತದ ಸತ್ಯಗಳನ್ನು ಅವರು ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟಾಗಿ ಆಧುನಿಕ ಸಂದರ್ಭಕ್ಕೆ ಸಂಯೋಜಿಸಿರುವುದರಲ್ಲಿದೆ. ಇದೇ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಮಹಾಸಂಘದ ಸಂನ್ಯಾಸಿಗಳ ವ್ಯಕ್ತಿಗತ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಆದರ್ಶವೂ ಹೌದು. ಹಾಗಿದ್ದಿದ್ದರೆ, ಅವರು ಮಾಡುವ ಸೇವಾಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವ ಹುರುಳೂ ಇಲ್ಲದ ಹಾಗೆ ಆಗಿಬಿಡುತ್ತದೆ. ಈ ಧೈಯವನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡೇ ಅವರು ತಮ್ಮ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಹೃದಯಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಆ ಮೂಲಕ ಅವುಗಳನ್ನು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಸಾಧನೆಯಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಇಂಥ ಉದಾತ್ತ ಸೇವೆಯು, ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಸಾಧನೆಗಳಾದ ಜಪ, ಧ್ಯಾನ, ತಪಸ್ಸು ಮತ್ತು ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯಗಳಿಗಿಂತ ಎಳ್ಳಷ್ಟೂ ಕಡಮೆಯಾದುದಲ್ಲ.

ಉಪಸಂಹಾರ : ಶಿವಭಾವದಿಂದ ಜೀವಿಗಳ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಶ್ರೀರಾಮಕೃಷ್ಣರ ಈ ಉನ್ನತ ಸ್ತರದ ಬೋಧನೆಗೆ, ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರೇ ಸ್ವತಃ ಮನೋಹರವಾದ ತಾತ್ವಿಕ ವಿವರಣೆಯನ್ನು ಕೊಡುವುದರೊಂದಿಗೆ, ಉದಾತ್ತ ಅನುಷ್ಠಾನದ ಆಯಾಮವನ್ನೂ ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. ಸ್ವಾಮೀಜಿ ಸೇವೆಯನ್ನು ಒಂದು ಜೀವನ ವಿಧಾನವಾಗಿ ಮಾಡಿದರು ಮತ್ತು ನಿಸ್ವಾರ್ಥ ಸೇವೆಯ ಈ ಆದರ್ಶವನ್ನು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಸಾಧನೆಯಾಗಿ ಹೇಗೆ ಪರಿವರ್ತಿಸಬಹುದು ಎಂದೂ ಹೇಳಿಕೊಟ್ಟರು. ಗುರುದೇವರು ಬೋಧಿಸಿದ ತಾತ್ವಿಕ ವಿಚಾರವನ್ನು, ಅವರ ಲೋಕೋತ್ತರ ಶಿಷ್ಯಮಂಗಳವರಾದ ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರು ಅನುಷ್ಠಾನಪ್ರದವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದರು ಮತ್ತು ಈ ಸಂದೇಶವನ್ನು ಇಡೀ ಮಾನವತೆಯ ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕಾಗಿ ಜಗತ್ತಿನಾದ್ಯಂತ ಪ್ರಸಾರ ಮಾಡಿದರು. ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಮಿಷನ್ ನಡೆಸುತ್ತಿರುವ ಆಸ್ಪತ್ರೆಗಳು, ಶಾಲೆಗಳು, ತರಬೇತಿ ಕೇಂದ್ರಗಳು ಮುಂತಾದವುಗಳಲ್ಲಿ ನಾವು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ವಾತಾವರಣದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಶಾಂತಿಯುತ ಪರಿಸರವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತೇವೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ, ಈ ಎಲ್ಲ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಗೆ ಆಧಾರವಾಗಿ ಇರುವುದು ಶ್ರೀರಾಮಕೃಷ್ಣರು ಮತ್ತು ಅವರ ಬೋಧನೆಗಳೇ. ಈ ಎಲ್ಲ ಸೇವಾಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲಸಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಸಂನ್ಯಾಸಿಗಳಿಗೆ ಎಲ್ಲರಲ್ಲೂ - ಪುರುಷರಾಗಿರಲಿ ಅಥವಾ ಮಹಿಳೆಯರಾಗಿರಲಿ - ಭಗವಂತನನ್ನೇ ಕಂಡು ಸೇವೆ ಮಾಡುವಂತೆ ಪ್ರೇರೇಪಿಸುತ್ತಿರುವವರು ಸ್ವತಃ ಶ್ರೀರಾಮಕೃಷ್ಣರೇ.

ಒಂದು ಬಿನ್ನಹ

ಈ ಸಂಚಿಕೆಯಲ್ಲಿ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಮಿಷನ್ ಮತ್ತು ಇತರ ಕೆಲವು ಸೇವಾಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಸೇವಾಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಪ್ರಾತಿನಿಧಿಕವಾಗಿ ಮಾತ್ರವೇ ಪ್ರಸ್ತುತಪಡಿಸಲಾಗಿದೆ. ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರ ಸೇವಾದರ್ಶದ ಪ್ರತಿರೂಪಗಳಾಗಿರುವ ಇನ್ನೂ ನೂರಾರು ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ದೇಶದಾದ್ಯಂತ ಇವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಪುಣ್ಯಕಥೆಯನ್ನು ಮುಂದಿನ ಸಂಚಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸಲಾಗುವುದು.

- ಸಂ.